

ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»

**УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЙНИМИ
ВИТРАТАМИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ
ВИКОРИСТАННЯ ОПЕРАЦІЙНИХ АКТИВІВ:
методичні вказівки
до виконання індивідуальних завдань**

Запоріжжя 2025

УДК 658.155:658.152(072)
У66

Рекомендовано Науково-методичною
радою ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ
ПОЛІТЕХНІКА»
(протокол № 7 від 30.05.2025р.)

Укладач:

Якименко-Терещенко Н.В., докт. екон. наук., професор

У66 **Управління операційними витратами та ефективність використання операційних активів** : методичні вказівки до виконання індивідуальних завдань / уклад. Н. В. Якименко-Терещенко. Запоріжжя: ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА», 2025. 13 с.

Методичні вказівки включають опис індивідуальних завдань для самостійного виконання студентами в межах дисципліни «Управління операційними витратами та ефективність використання операційних активів», вимоги до оформлення, подання та оцінювання результатів виконання індивідуальних завдань.

Рекомендовано для студентів всіх спеціальностей другого (магістерського) рівня освіти.

УДК 658.155:658.152(072)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1 ПОРЯДОК ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ	5
1.1. Індивідуальне завдання № 1 «Критичний обсяг виробництва в системі управлінського аналізу: методичний підхід»	5
1.2. Індивідуальне завдання № 2 «Інструменти фінансової діагностики в управлінні витратами та активами підприємства»	13
2 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ	18
3 ПОДАННЯ НА ПЕРЕВІРКУ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	19
4 СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ	20
Додаток А. Приклад оформлення титульного листа індивідуального завдання	21

ВСТУП

Бюджетування та оцінка ефективності операційних покращень – освітній компонент, спрямований на формування базових компетентностей фахівців щодо бюджетування, формування системи взаємопов'язаних цілей і планів діяльності, виражених у вартісних показниках, оцінки впливу операційних покращень на майбутній фінансово-економічний стан підприємства.

Важливість формування та розвитку таких здібностей у студентів визначається вимогами бюджетування як ключового інструменту планування, контролю та аналізу фінансових потоків підприємства, що забезпечує здорове функціонування підприємства.

Розуміння сутності операційних покращень, вміння визначати їх результативність для забезпечення максимальної ефективності у сфері виробничо-технологічної, інноваційної, енерго-та ресурсозберігаючої, природоохоронної та соціальної діяльності підприємства надасть можливість включатися в систему безперервного вдосконалення.

Курс «Бюджетування та оцінка ефективності операційних покращень» допоможе студентам систематизувати знання та набути практичних навиків організації процесів бюджетування на підприємстві та оцінки ефективності операційних покращень.

У результаті вивчення курсу студенти одержать знання щодо сутності бюджетування як управлінської технології, ознайомляться з методичними основами розроблення та оцінювання бюджетів підприємства, організаційними аспектами розроблення та функціонування системи бюджетування на підприємстві, з'ясують сутність операційних покращень, навчатися методам оцінки ефективності операційних покращень.

Індивідуальне завдання з дисципліни «Бюджетування та оцінка ефективності операційних покращень» – це форма самостійної роботи студента, метою якої є:

- закріплення теоретичних знань з тем, пов'язаних з бюджетуванням, фінансовим плануванням і оцінкою ефективності змін у бізнес-процесах;
- розвиток практичних навичок у складанні бюджетів, аналізі витрат;
- оцінка здатності студента застосовувати інструменти управлінського обліку для ухвалення рішень на підприємстві.

1 ПОРЯДОК ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

1.1 Індивідуальне завдання № 1 «Критичний обсяг виробництва в системі управлінського аналізу: методичний підхід»

Мета: формування навичок визначення критичного обсягу виробництва в системі управлінського аналізу з метою прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо доцільності та ефективності виробничої діяльності.

Завдання: ознайомитися з теоретичними основами критичного обсягу виробництва та його значенням в управлінському аналізі; розглянути основні методи розрахунку точки беззбитковості як основи для визначення критичного обсягу; розрахувати критичний обсяг виробництва на основі умовного або реального прикладу підприємства; оцінити вплив зміни витрат, ціни на рівень беззбитковості; запропонувати управлінські рекомендації на основі результатів аналізу для оптимізації виробничої діяльності.

Індивідуальне завдання виконується за даними реального або умовного підприємства, яке обирається самостійно здобувачем освіти.

Вихідними даними для розрахунку індивідуального завдання (визначаються здобувачем самостійно) є:

- сума постійних витрат;
- сума змінних витрат на одиницю продукції;
- ціна (дохід) з одиниці продукції.

Розрахунок завдання проводиться в файлі в форматі `.xlsx` та `.xls`, який містить таблиці.

Порядок виконання індивідуального завдання:

- 1) Визначити критичний обсяг виробництва табличним методом у формі табл. 1
- 2) Розрахувати критичний обсяг виробництва розрахунковим методом використавши формулу:

$$Q = \frac{FC}{P - VC}, \quad (1)$$

де FC (Fixed costs) – постійні витрати;

VC (Variable costs) – змінні витрати на одиницю продукції;

P (Price) – ціна за одиницю продукції.

- 3) Побудувати графік точки беззбитковості (приклад на рис. 1).

Таблиця 1 – Форма таблиці розрахунку критичного обсягу виробництва

Обсяг виробництва, шт	Постійні витрати, грн	Змінні витрати, грн	Загальні витрати, грн	Виручка (дохід) від реалізації, грн	Маржинальний дохід, грн	Чистий прибуток, грн	Запас міцності, маржа безпеки, грн	Запас міцності, маржа безпеки, %
1								
2								
...								
...								

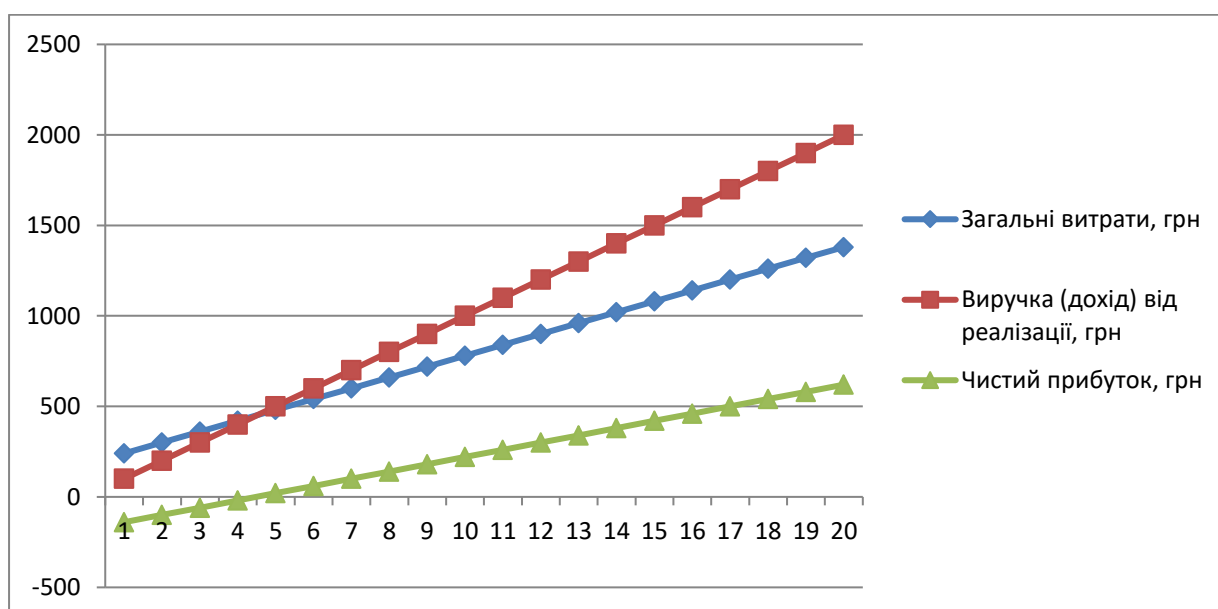

Рисунок 1 – Приклад графіку точки безбитковості

4) Провести сценарний аналіз точки безбитковості (розрахувати песимістичний (при зниженні ціни на 15%) та оптимістичний сценарії (при зниженні змінних витрат на 10%).

5) Запропонувати управлінські рекомендації на основі результатів аналізу для оптимізації виробничої діяльності.

1.2 Індивідуальне завдання № 2 «Інструменти фінансової діагностики в управлінні витратами та активами підприємства»

Мета: отримати навички застосування інструментів фінансової діагностики з метою підвищення ефективності управління операційними витратами та використання операційних активів підприємства

Завдання: вивчити систему показників, що характеризують ефективність використання операційних активів та рівень операційних витрат; розрахувати ключові фінансові показники на основі умовного підприємства; розробити рекомендації щодо підвищення фінансової стійкості та ефективності операційної діяльності підприємства.

Умова завдання.

Підприємство ТОВ "Соковита" було створене у 2017 році. Основним видом діяльності компанії є виробництво та продаж фруктових й овочевих соків з власної сировини. Виробничі потужності розташовані на Закарпатті, у Берегівському районі, підприємство займає провідне місце на ринку цього регіону. На основі вихідної інформації розрахувати операційні та фінансові бюджети.

На основі наданої нижче інформації (табл. 1-2), необхідно розрахувати фінансові показники (таблиця 3) та зробити висновок про ефективність використання операційних активів та рівень операційних витрат підприємства:

Врахувати, що аномальне збільшення опадів протягом весни - літа повпливало на зменшення запасів основної сировини.

З наступного року за даними Державної податкової служби України, відсоткова ставка податку на додану вартість фруктово - овочевої продукції очікується на рівні 18%.

Таблиця 1 - Звіт про фінансовий стан

Стаття	31/12/2022	31/12/2023	31/12/2024
1	2	3	4
АКТИВИ			
НЕПОТОЧНІ АКТИВИ			
Основні засоби	437 823	445 823	450 837
<i>Всього непоточних активів</i>	<i>437 823</i>	<i>445 823</i>	<i>450 837</i>
ПОТОЧНІ АКТИВИ			
Товарно-матеріальні запаси	372 891	425 634	437 145
Дебіторська заборгованість	372 048	375 692	381 934
Грошові кошти та їх еквіваленти	13 823	54 912	67 294

Кінець таблиці 1

1	2	3	4
<i>Всього поточних активів</i>	758 762	856 238	886 373
ВСЬОГО АКТИВІВ	1 196 585	1 302 061	1 337 210
ПАСИВИ			
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Зарєстрований капітал	300 000	300 000	300 000
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	410 131	363 954	283 904
ВСЬОГО КАПІТАЛУ	710 131	663 954	583 904
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Непоточні зобов'язання	-	-	-
<i>Всього непоточних зобов'язань</i>	-	-	-
Поточні зобов'язання			
Позикові кошти	180 000	200 000	220 000
Кредиторська заборгованість	306 454	438 107	533 306
<i>Всього поточних зобов'язань</i>	486 454	638 107	753 306
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ	1 196 585	1 302 061	1 337 210

Таблиця 2 - Звіт про фінансові результати

Стаття	31/12/2022	31/12/2023	31/12/2024
1	2	3	4
Дохід від реалізації продукції	1 892 971	1 704 300	1 827 389
Собівартість реалізованої продукції	-1 514 377	-1 312 311	-1 388 816
Валовий прибуток	378 594	391 989	438 573
Адміністративні витрати	-109 224	-98 338	-105 440
Витрати на реалізацію маркетинг	-166 581	-144 354	-152 770
Фінансовий результат операційної діяльності від	102 788	149 297	180 363
Фінансові витрати	-46 475	-51 675	-56 875
Фінансовий результат оподаткування до	56 313	97 622	123 488

1	2	3	4
Витрати з податку на прибуток	-10 136	-17 572	-22 228
Чистий фінансовий результат: прибуток	46 177	80 050	101 260

Таблиця 3 – Аналітичні фінансові показники

Стаття	31/12/2023	31/12/2024
Валовий прибуток		
Чистий дохід		
<i>Валова рентабельність реалізованої продукції (GPM)</i>		
Поточні активи		
Поточні зобов'язання		
<i>Коефіцієнт загальної ліквідності</i>		
Запаси		
<i>Коефіцієнт поточної ліквідності</i>		
Чистий прибуток		
Середньорічна вартість власного капіталу		
<i>Рентабельність власного капіталу (ROE)</i>		
Собівартість реалізованої продукції		
Середньорічна вартість запасів		
<i>Тривалість одного обороту запасів, днів</i>		

Для виконання Індивідуального завдання № 2 можливо (за бажанням здобувача освіти) використовувати звітність реального підприємства.

2 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ

Виконане індивідуальне завдання може бути подано у вигляді файлу у форматі *.xls*, *.xlsx* і прикріплено до відповідної активності в системі Moodle у форматі *pdf*.

Індивідуальне завдання виконується українською мовою з дотриманням норм наукового стилю.

Структура індивідуального завдання повинна включати: титульний аркуш (Додаток А) і основну частину.

Якщо подання роботи у вигляді текстового файлу текст роботи повинен бути виконаний у вигляді комп'ютерного набору на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210x297мм). Текст кожного індивідуального завдання здобувача розміщується на аркуші книжкової або альбомної орієнтації, яка обмежується полями: лівим – 30 мм, правим – 10 мм, верхнім – 20 мм, нижнім – 20 мм. Для великих таблиць і рисунків допускається альбомна орієнтація сторінок, на яких вони розміщені. Текст роботи оформлюється шрифтом Arial,

кеглем 14 з одинарним міжрядковим інтервалом. Для таблиць допускається використання шрифту Arial, кеглем 12.

Сторінки роботи нумеруються арабськими цифрами з наскрізною нумерацією по всьому тексту. Номер сторінки розміщується у правому верхньому куті без крапки в кінці. Титульний аркуш входить до загальної нумерації, але номер сторінки на ній не проставляється.

Назва таблиці складається зі слова «Таблиця», її порядкового номера та заголовка, який стисло відображає зміст поданих у ній даних. Повна назва таблиці зазначається один раз над таблицею зліва, з абзацним відступом.

Якщо таблиця переноситься на наступну сторінку, над її продовженням із абзацного відступу пишуть: «Продовження таблиці Х» або «Кінець таблиці Х», де Х – номер таблиці. Таблиці нумеруються арабськими цифрами послідовно в межах усієї роботи.

Заголовки та дані таблиці можуть бути оформлені через одинарний інтервал, шрифтом Arial, 12 кегль.

3 ПОДАННЯ НА ПЕРЕВІРКУ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1 Критерії оцінювання результатів виконання індивідуального завдання

Захист індивідуального завдання відбувається на практичному занятті згідно з графіком контрольних точок, передбаченим робочою програмою дисципліни, а оцінка за його виконання виставляється викладачем у відповідній активності в системі Moodle і враховується ним при визначенні поточної успішності здобувача.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за кожне виконане індивідуальне завдання – 15 балів. Оскарження оцінки може бути здійснене на останньому практичному занятті модуля.

Критерії оцінювання:

- здобувач вищої освіти підготував індивідуальне завдання за своїм варіантом, в якому вірно розрахував завдання, представив висновок (5 балів);
- здобувач вищої освіти під час захисту демонструє володіння термінологічним апаратом, відповідає на запитання (10 балів)

Додаткові зауваження:

- здобувач вищої освіти може оскаржити отримані оцінки в порядку, передбаченому Положенням про організацію освітнього процесу та Положенням про політику та процедури врегулювання конфліктних ситуацій;
- викладач не має права знижувати оцінку за індивідуальне завдання, якщо воно не було складено вчасно, однак в разі, якщо така робота була оцінена пізніше, ніж момент завершення теоретичного навчання у семестрі, то відповідна оцінка не враховується у рейтингу здобувачів освіти.

4 СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Голов С. Ф. Управлінський облік : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2023. 532 с.
2. Голов С. Ф. Управлінський облік : підручник. Київ : Лібра, 2019. 703 с.
4. Грещак М. Г., Коцюба О. С. Управління витратами : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. Київ : КНЕУ, 2020. 131 с.
5. Управлінський облік : навч. посіб. / З.-М. В. Задорожний, В. В. Муравський, В. З. Семанюк, І. Я. Омецінська. Тернопіль : ВПЦ «Університетська думка», 2023. 293 с.
6. Карпенко О. В. Управлінський облік: організація, методологія, методика викладання : монографія. Полтава : РВЦ ПУСКУ, 2005. 341с.
7. Матвеева Н. М., Славута О. І. Управління витратами : навч. посібник . Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 157 с.
8. Управлінський облік : навч. посіб. / Л. В. Гуцаленко та ін. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 370 с.
9. Череп А. В. Управління витратами суб'єктів господарювання. Ч. І. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2016. 368 с.
10. Чорна М. В., Смірнова П. В., Бугріменко Р. М. Управління витратами : навч. посіб. 2017. 166 с.

ПРИКЛАД ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОГО ЛИСТА ІНДИВІДУАЛЬНОГО
ЗАВДАННЯ

ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»
Кафедра цифрових технологій та проектно-аналітичних рішень

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ № 2

з навчальної дисципліни «Управління операційними витратами та
ефективність використання операційних активів»

**ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСОВОЇ ДІАГНОСТИКИ В УПРАВЛІННІ ВИТРАТАМИ
ТА АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА**

Виконав (ла): здобувач (ка) вищої освіти
за освітньо-професійною програмою
«Вартісне управління бізнесом»
гр. 073-xx-x

(Прізвище, ім'я, по батькові повністю)

Прийняла : д.е.н., доцент кафедри ЦТПАР
Якименко-Терещенко Н.В.

Навчально-методичне видання

Наталія Василівна Якименко-Терещенко

**УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЙНИМИ ВИТРАТАМИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ
ВИКОРИСТАННЯ ОПЕРАЦІЙНИХ АКТИВІВ**

**методичні вказівки
до виконання індивідуальних завдань**

самостійне електронне мережеве видання

Публікується в авторській редакції